

ارزیابی مولفه های تأثیرگذار عوامل کالبدی مشارکت اجتماعی در معماری مجموعه های اردوگاهی دانش آموزی

نسترن عبدالله پور^۱، جمال الدین سهیلی^۲

چکیده

اردو، فعالیتی سازمان یافته، نظام مند و هدفمند است که به صورت گروهی با برنامه های معین، تحت نظارت و هدف مربی در محیطی خارج از مدرسه و بیرون از محدوده فعالیت های روزمره و در فضایی کاملاً متنوع، مساعد و بانشاط و با هدف تربیت و سازندگی برگزار می گردد. یکی از مهمترین عواملی که به تداوم حیات بشر کمک کرده، همکاری و مشارکت میان انسان هاست، هدف تحقیق شناسایی مولفه های تأثیرگذار عوامل کالبدی مشارکت اجتماعی در معماری مجموعه های اردوگاهی دانش آموزی است و این خود امری است اجتماعی و فرهنگی، تعیین کننده روابط و رفتارهای فردی در گروه های اجتماعی که می تواند خود به عنوان عاملی اصلی شکل گیری رفتار اجتماعی باشد. روش تحقیق حاضر پیمایشی می باشد و پرسشنامه ابزار گردآوری اطلاعات است و روش استدلال استقرایی است. جامعه آماری از بین کودکان ۱۱، ۱۲ و ۱۳ سال می باشد که پاسخگوی سوالات پرسش نامه می باشند. تحقیق حاضر با استفاده از نرم افزار تحلیلی SPSS ۲۱ به آنالیز پاسخ ها پرداخته و در نهایت با توجه به مولفه های تأثیرگذار بر مشارکت اجتماعی همچون ایجاد حس تعلق فرد به مکان، تبدیل ذهنیت به عینیت و وحدت در ساخت فضاهای جمعی به معماری مشارکتی در مجموعه های اردوگاهی دانش آموزی و رضایت مدار دست خواهد یافت.

واژگان کلیدی: اردوگاه دانش آموزی، مشارکت اجتماعی، معماری جمعی، ذهنیت و عینیت.

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۰۸/۱۷

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۰۵/۱۲

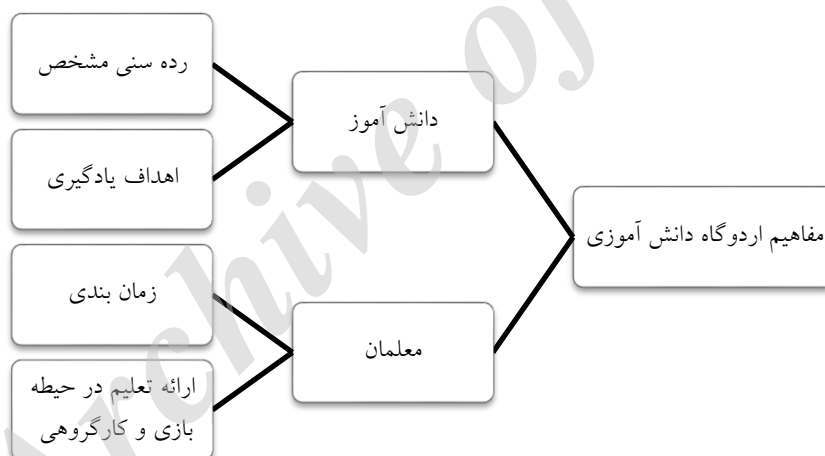
Archive of SID

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران
(Email: n.abdollahpour@gmail.com)

^۲ دکتری معماری و عضو هیات علمی گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران (نویسنده مسئول)
(Email: j_soheili@yahoo.com)

مقدمه

معماری روش بیان در حیطه ساخت کالبد انسان گرایانه است. معماری ابزاری برای بیان نیازهای انسان در محیط است. حال فضاهای اجتماعی و فرهنگی نیازمند توجه به نوع ساختار و روابط بصری - حسی با مخاطبین هستند. اردوگاه‌های دانش‌آموزی از جمله این فضاها هستند، چرا که آینده‌سازان هر جامعه بشری در درون این فضا شخصیت و خلاقیت خود را ساخته و شکوفا می‌سازند، در نتیجه ایجاد فضاهای مشارکتی و همگرایی برای دانش‌آموزان امروز و نخبگان فردا از اهمیت بسزایی برخوردار است و می‌توان ضرورت توجه به کالبد‌های رشد و فرهنگی نوجوانان و کودکان را به لحاظ طراحی معماری خاص و نگرش‌های نظری ارتقاء بخشید، تا افرادی سالم و خلاق و حتی کارآفرینان قابل را به جامعه داده و به رشد تمدن و نسل‌ها کمک نمود. یکی از مهم‌ترین عواملی که به تداوم حیات بشر کمک کرده، همکاری و مشارکت میان انسان‌هاست. "مشارکت اجتماعی به عنوان راهبرد مؤثر در ارتقای سلامت، به عوامل مختلفی مربوط می‌باشد. شناخت و مدیریت این عوامل در هر جامعه می‌تواند وقوع آن را تسهیل کند" (Frankish, 2005, P 54). در نظام فرهنگی (اردو) تجمع افراد در مکانی جهت کسب دانایی توانایی و سازگاری اجتماعی است (Baset Ghoreyshi Minaabad & Mirvasee, 2012, P99-114). موسس و بانی پیشاهنگی و اردو در جهان افسری انگلیسی به نام (روبرت استیفنس اسمیت بیدن پاول) بود. "اردوی دانش‌آموزی به فعالیتی آموزشی - پرورشی گفته می‌شود که برای تعدادی معین از دانش‌آموزان تحت نظارت و هدایت معلمان و مربیان دارای با اهداف برنامه ساماندهی زمان و جمعیت سنی مشخصی و بر اساس مجوز صادر شده از مراجع در فضای مناسب داخل یا خارج از محیط آموزشی و پرورشی برگزار می‌شود." (Baset Ghoreyshi Minaabad & Mirvasee, 2012, P99-114).

شکل (۱): دسته بندی مفاهیم اردوگاه دانش آموزی، منبع: نگارندگان

محققان تحقیقات زیادی را به سنجش و تشویق نگرش‌ها و هم‌چنین بر اثبات تاثیرگذاری برنامه‌های آموزشی بیرون از کلاس بر مثبت بودن نگرش‌های محیطی اختصاص داده‌اند. مقیاس‌های اندازه‌گیری نگرش‌های مربوط به حفاظت از محیط زیست توسط پژوهشگرانی مثل مالونی و وارد (۱۹۷۵) تدوین شده است و محققانی مانند باگنر و ویسمن (۲۰۰۶) فانکوکیا و پروگپ (۲۰۱۱) جانسون و مانولی (۲۰۱۱) و کروس کارد (۲۰۰۴) بر تاثیرگذاری برنامه‌های آموزش‌های زیست محیطی بیرون از کلاس مدارس تاکید داشته‌اند. "کودکان ذاتا موجوداتی زیست دوست و طبیعت خواه متولد می‌شوند این را به خوبی از حس کنجکاوی آن‌ها در مواجهه با طبیعت و درگیری بی‌باکانه شان می‌توان مشاهده کرد" (Farahpour, 1388, P80). هدف تحقیق شناسایی مولفه‌های تاثیرگذار عوامل کالبدی مشارکت اجتماعی در معماری مجموعه‌های اردوگاهی دانش‌آموزی است.

پیشینه تحقیق

مشارکت اجتماعی از دویست سال پیش در نظام‌های سیاسی و اجتماعی جوامع غرب راه یافت، اما توجه به این پدیده و تاکید بر نقش آن، به عنوان یکی از عوامل اصلی توسعه در جوامع در حال گذار، تا حد بسیار زیادی پس از شکست راهکارها و برنامه

های توسعه در دهه های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ که از غرب وارد این کشورها شده بود، متجلی گردید. در بررسی و ارزیابی این برنامه ها عدم بهره گیری از مشارکت مردمی، به عنوان عامل اصلی شکست برنامه های توسعه ارزیابی شده است. لذا از آن پس در استراتژی های توسعه بر رویکرد مشارکت مردمی به عنوان یکی از نیازهای اصلی بشر تاکید شده است (Vahida & Niazi, 2005, P119). مقاله ملیحه شیانی با عنوان مشارکت اجتماعی کودکان؛ در این مقاله تلاش شده است تا به استناد به رهیافت های نظری و مطالعات تجربی، پیوند مشارکت و شهروندی مطرح و در چارچوب الگویی بر دو بعد آموزش و تجربه تأکید شود. فرض اصلی بر این قرارداد است که جامعه ایران نیازمند تحولی اندیشمندانه در خصوص نگرش به مشارکت کودکان و ارائه و تکامل انواع راه حل های مشارکتی است تا از این طریق هر کودک راه های ایفای نقش مسئولانه را کشف کند (Shiani, 2014, P15-29).

مقاله حامد کامل نیا و سعید حقیر با عنوان الگوهای طراحی فضای سبز در شهر دوستدار کودک (نمونه موردی: شهر دوستدار کودک بم)؛ در این طرح با استفاده از متدولوژی گروه - بحث و روش های مشارکتی همچون قصه گوئی، جداول و پازل ها، مدل سازی، نقاشی و ... نظرات بچه ها در ارتباط با فضاهای سبز جمع آوری و تحلیل شد. با وجود اینکه بیشتر تصورات بچه ها مربوط به موضوعاتی بود که در گذشته تجربه کرده بودند، شاخصه هایی چند در راستای دست یافتن به الگوهای برای انتخاب مصالح، نحوه جانمایی فضاها، برخی از فضاهای مورد نیاز، نحوه محصور کردن فضاهای سبز، مسیرهای دو چرخه، محل گل ها و درختان و ... وجود دارد. از جمله خواست های کودکان در راستای توصیف الگوهای فضای سبز در یک نمونه مربوط به نتایج یک گروه بحث در پروژه شهر دوستدار کودک بم بود (Kamelnia & Haghir, 2010, P77-88).

مقاله رضا حیدریان دهکردی و همکاران با عنوان تاثیر فضای باز اردوگاه های دانش آموزی بر افزایش تعاملات اجتماعی دانش آموزان؛ پیشنهاد های نوشتار در جهت ارتقای کیفیت فضاهای باز اردوگاه در جهت افزایش تعاملات اجتماعی با بهره گیری از آموزه های معماری سنتی و پیشینه فرهنگی کشورمان، بازآفرینی مجدد مفهوم نگرش به کودک همچنین ارتقای کیفیت فضای باز اماکن آموزشی دوستدار و پذیرای کودک ارائه شده است (Heydarian Dehkordi et al., 2015).

فرضیه تحقیق

اینطور بنظر می رسد که از بین مولفه های تاثیر گذار کالبدی موارد ایجاد حس تعلق فرد به مکان، تبدیل ذهنیت به عینیت و وحدت در مشارکت اجتماعی در معماری مجموعه های در معماری مجموعه های اردوگاهی دانش آموزی موثرتر است.

مبانی نظری

معیارهای اصولی یک اردوگاه دانش آموزی

- باتوجه به اینکه بخش قابل توجهی از رشد کودکان باید بوسیله محیط تامین شود فضاهای باز ملزم به رعایت ۹ شرط می باشد:
- بازشناسی (خود شکوفایی): کودکان باید بتوانند خود را در یک فضای باز بازشناسند یعنی احساس کند و ببیند که خود یکی از کودکان در جامعه کودکان آن فضای باز (از جمله فضای باز اردوگاه) است.
  - احساس تعلق: کودکان باید بتوانند احساس کند که به آن فضا تعلق دارد و فضا نیز به او متعلق است.
  - امنیت: شرایط ایمنی فیزیکی و روانی کودکان باید در حد قابل قبولی باشد.
  - بهداشت: شرایط بهداشت فیزیکی و روانی کودکان باید در حد قابل قبول باشد.
  - امکان ایجاد تماس: کودکان باید بتوانند با همسالان و هموعان خود تماس و ارتباط کافی و معقول برقرار کند.
  - بازی: شرایط مناسب برای بازی های گروهی و انفرادی کودکان باید فراهم باشد.
  - آزادی تحرک: شرایط فیزیکی و روانی مناسب برای تحرک آزاد و مستقل کودکان می بایست توسط طراح در طرح رعایت شود. تعبیه فضاها و مسیرهای باز و سبز در اردوگاه امکان چنین رویدادهایی را تسهیل می کنند.

- هماهنگی با شرایط بزرگسالان: در یک فضای باز مناسب نباید بین انتظارات و شرایط کودکان و علائق و امکانات نظارت بزرگسالان تعارض بزرگ یا غیر قابل حلی وجود داشته باشد.
- ارتباط: شرایط لازم جهت برقراری ارتباط و حفظ پیوند فیزیکی، روانی، عاطفی و اجتماعی مستمر با زندگی روزمره و فعالیت های عادی زندگی بزرگسالان باید فراهم باشد.
- یادگیری: کودک باید بتواند به یادگیری مباحث و موضوعاتی همچون؛ ریاضیات، محیط زیست، ادبیات، طبیعت و... در فضای باز بالخصوص محیط مدرسه پردازد.
- کنجکاوی و کشف: کودکان نیازمند کشف موضوعات و واقعیت هایی هستند که در زندگی روزمره با آن مواجهه اند. محیط های اردوگاهی یکی از مناسب ترین فضاها برای وقوع چنین رویدادهایی می باشند.

دانش آموزان گروه سنی ۱۱ تا ۱۳

در تحقیق حاضر بر اساس پژوهش های اولیه مبانی تئوریک دریافت شد که دانش آموزان گروه سنی ۱۱ تا ۱۳ سال بر طبق نظریه اریکسون در مورد رشد کودک از تولد تا ۵۰ سالگی به بعد مرحله چهارم، دوره کفایت، سعی و کوشش در مقابل حقارت را به دلیل شرایط سنی اردوگاه های دانش آموزی و فرهنگی انتخاب نموده و شناخت این دوره برای به وجود آوردن نیازهای روانشناسانه محیط آموزشی مهم می باشد. اریکسون این دوره را از ۱۱ تا ۱۳ سالگی می داند و فرد را در معرض هویت و تمایل به روابط اجتماعی را در ساخت شخصیت کودک موثر می بیند. معیارهای تشکیل دهنده محیط آموزشی مطلوب برای روحیه دانش آموزان ۱۱ تا ۱۳ سال مناسب هستند، با توجه به مطالعات بخش اول مبانی نظری به شرح ذیل می باشد:

جدول (۱): اساس محیط اردوگاهی مطلوب برای دانش آموزان، منبع: نگارندگان

اساس محیط اردوگاهی مناسب برای دانش آموزان سن ۱۱ تا ۱۳ سال	
ایجاد فضاهای متنوع ارائه کارهای گروهی محیطی چند منظوره	انعطاف پذیری
تنوع بصری مطلوب دید و منظری طبیعت گرایانه تجربه جدیدی از کالبد آموزشی	زیبایی شناسی
آشنایی با فرهنگ دانش آموزان دیگر همزاد پنداری با یکدیگر	فرهنگ
ارتباط موثر در کارهای گروهی ایجاد مسئولیت پذیری در مورد دیگر دانش آموزان ارتقاء سطح روابط اجتماعی	تعاملات اجتماعی

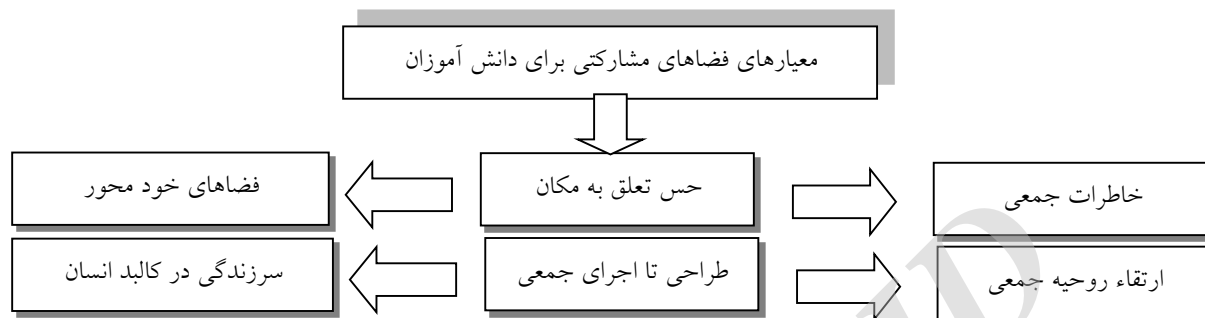
معیارهای فضاهای مشارکتی برای دانش آموزان

یکی از پیامدهای کلیدی فعالیت گروهی در ساخت فضاهایی برای خود دانش آموزان است. نکته مثبت این روش آن است که شاگردان در فعالیت یاددهی- یادگیری فعالانه شرکت می کنند و مسئولیت یادگیری را خود برعهده می گیرند. آنها در جریان بحث با افراد گروه خود و با گروه های دیگر، یاد می گیرند که چگونه تفکرات و بینش ها و نظرات خود را به دیگران ابراز کنند، چگونه از آنها دفاع کنند و یا چگونه مودبانه نظرات دیگران را بپذیرند. این روش در امر تقویت توانش ارتباطی دانش آموزان بسیار موثر است. آنها با این روش یاد می گیرند که:

- عقاید خود را در قالب بیانات شفاهی سازماندهی و ابراز کنند.
- اندیشه های دیگران را با گوش دادن دقیق به صحبت هایشان دریافت و ارزیابی کنند.

- تفکر انتقادی و بالعکس انتقادپذیری را در خود پرورش دهند.
- روش های ایجاد رابطه ی مطلوب اجتماعی از راه زبان شفاهی را درست به کار ببرند.

در واقع بحث گروهی، دانش آموزان را برای مشارکت مفید در فعالیت های اجتماعی آماده می کند و به آنها می آموزد که به دقت گوش کنند و با دقت صحبت می کنند.

شکل (۲): مدل بررسی معیارهای فضاهای مشارکتی برای دانش آموزان، منبع: نگارندگان

معیار اول: حس تعلق به مکان دست ساز انسانی

آدمی به عنوان یک موجود با ابعاد فردی و اجتماعی و همچنین مادی، روحی و روانی، دارای نیازهای مختلفی می باشد که همواره به دنبال ضمن بر "مازلو" تأمین آنها در طول حیات خود می باشد. در این بین، تأمین این نیازها دارای اولویت و سلسله مراتب خاصی می باشد. از مهم ترین این نیازها که در صدر هرم مازلو اولویت بندی نیازها قرار دارد، نیاز به خودشکوفایی می باشد که لازمه آن تأمین نیازهای ماقبل خود است. "انسان چه به صورت خود آگاه و چه به صورت ناخود آگاه، میل به بروز و ظهور استعدادهای (فطری) خودشکوفایی دارد" (Lang, 2005, P96). این امر، زمانی تحقق می یابد که سلسله مراتبی از نیازهای انسان از جمله نیازهای تعلق و دوست داشتن برطرف گردد. تحقق این سلسله مراتب نیازها بدون شناخت جایگاه آدمی در هستی امکان پذیر نمی باشد، یعنی انسان با شناخت خود و نیازهای خود و ایجاد مکان و محملی مناسب جهت اقناع این نیازها به خودشکوفایی می رسد. وقوف و آگاهی کامل به انواع نیازها و تأمین سلسله مراتب نیازها، هر کدام مستلزم بستر و مکان خاص خود می باشد، از طرفی کمبود شایستگی های محیط منجر به فقدان مشارکت، از دست دادن شایستگی های فردی و در نهایت عدم خودشکوفایی می گردد. در حقیقت حس تعلق به مکانی که انسان خود آن را ساخته و خشت به خشت آن را روی هم گذاشته است در کنار کالبدهایی که در ساخت آن هیچ نقشی نداشته بیشتر است.

معیار دوم: مبدل نمودن عینیت به ذهنیت در کالبد انسان ساخت

ذهن گرایی در اصطلاح رویکرد ذهنی برخورد با واقعیت مورد مطالعه است، آن چنان که قضاوت های ارزشی محقق در کار تحقیق راه یابند. ذهن گرایان معتقدند که شناخت علمی پدیده های اجتماعی تنها به صورت کمی و عینی میسر نیست، بلکه توجه به ابعاد ذهنی در پژوهش های اجتماعی نیز ضرورت دارد (Sarokhani, 1992, P858). تبدیل ذهنیت به عینیت بدان معناست که فرد در ذهن و رویای خود فضا و زندگی را به بالاترین کیفیت بر اساس نیازهای خود دیده و حال آنها را می خواهد در واقعیت به عین با چشمان خود ببیند. از جمله مولفه های مبدل نمودن ذهنیت به عینیت می توان موارد ذیل را نام برد: زیبایی شناسی و کیفیت محیط انسانی و ایجاد انگیزش در مکان برای ترغیب حس تعلق داشتن به مکان.

مکان های انسان - ساخت به سه شکل اساسی با طبیعت مرتبط اند:

• اول این که انسان می خواهد تا ساختار طبیعی را دقیق تر بسازد. یعنی، می خواهد تا «درک» خود از طبیعت را با «بیان» پایگاه وجودی ای که به دست می آورد، مجسم و نمایان می سازد. آن جا که طبیعت یک فضای نامحدود را پیشنهاد می کند، او یک حصار می سازد، جایی که طبیعت به صورتی «مرکزیت یافته» ظاهر می گردد، او یک میدان بر پا می کند، جایی که طبیعت نشانگر یک سمت و سو باشد، او یک راه می سازد.

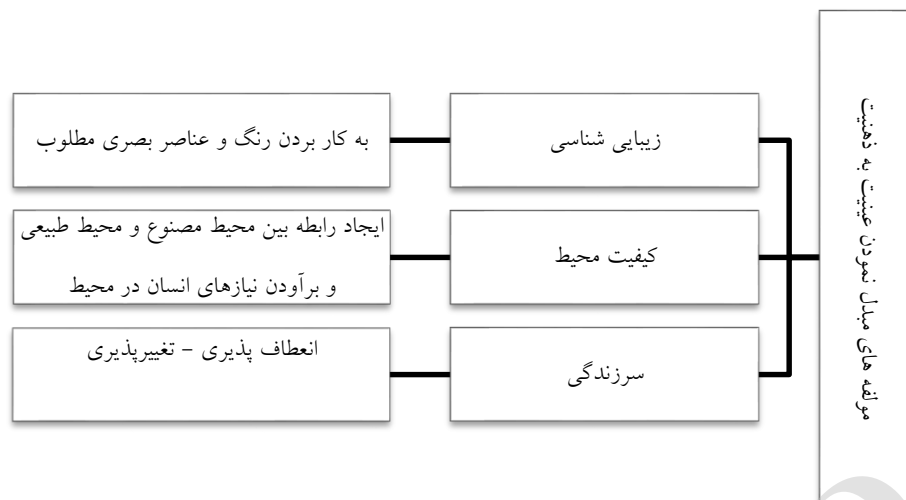
• دوم این که انسان می باید وضعیت موجود را با افزودن آنچه که «فاقد» آن است، تکمیل کند.

در نهایت انسان بر آن است تا درک خود را از طبیعت را با در نظر گرفتن خودش نمادین سازد. نمادین سازی نشانگر این است که یک مفهوم تجربه شده به یک واسطه ی دیگر «برگردانده» می شود (Norberg Schultz, 2010, P30). با استناد به نقش بنیادین مراجع شناخت در شناسایی رویکردهای کیفیت - محور باید ریشه ها و منابع اساسی شناخت را با توجه به مفروضات بنیادین آنها، به عنوان بن مایه های رویکردهای نظری به مساله کیفیت مورد توجه قرار داد. پی جویی مفهوم کیفیت نسبت به مراجع شناخت بیانگر این است که؛ اولین ریشه های معرف مفهوم کیفیت را می توان در قالب دو رویکرد اساسی واقع گرایی و انگارگرایی جست، که هر یک به ترتیب بر بنیان قائل شدن به اصالت عینیت ها و ذهنیت ها استوار گشته است. در رویکرد عینیت محور، دنیای مادی یا اشیاء محسوس اموری واقعی محسوب می شوند و عالم خارج متمایز از تصور انسان و مستقل از ادراک وی تعریف می شود. در این حوزه حس به عنوان ابزار شناخت مطرح می گردد و "کیفیت" به صفات و حالات وجودی تعبیر می شود، که مشخص کننده چگونگی هر شیء است. در حالی که رویکردهای ذهنیت محور شناخت، جهان بیشتر از آنکه بر مبنای ماده صرف باشد، بر مبنای تصورات ذهنی و معانی ذهنی انسان قرار دارد و وجود عالم خارج امری اعتباری و فرع بر ادراک انسان است (Eslami, 2013, P49).

در رابطه با ارتباط چهارچوب نظری با مفهوم محیط انسان ساخت؛ محیط کالبدی یا انسان ساخت مجموعه ای از پدیده ها یا واقعیات عینی است که از طریق تجربه ی حسی به ادراک در می آیند، با استناد به این تعبیر بنیان محیط انسان ساخت بر پایه دو مولفه ماهیت پدیده و رابطه ذهنی افراد محیط تعیین می گردد و بر این اساس در چارچوب مفهومی برای تعیین مراتب نظریه های کیفیت - محور در حوزه محیط کالبدی سه رویکرد عینی، ذهنی و عینی - ذهنی که بر اساس مسائل مربوط به محیط انسان ساخت تدوین شده اند، بنیان دستگاه تعریف مراتب کیفیت محیط انسان ساخت تعیین می کند. این چارچوب اولیه در نمودار ارائه گردیده است و اساس تحلیل مراتب رویکردهای کیفیت - محور را نسبت با یکدیگر تشکیل می دهد (Eslami, 2013, P49).

معیار سوم: ایجاد سرزندگی در مکان

تصویر ذهنی انسان از محیط تا حدودی بر رفتار فضایی او تأثیر می گذارد. مؤثرترین نقش تصویر روشن از محیط در ذهن شخص آن است، که وی را قادر سازد برای تعقیب مقاصد خود در شهر حرکت کند. تصویری خوب از محیط به شخص نوعی احساسات می دهد. او می تواند رابطه های موزون بین خود و جهان امنی خارج به وجود آورد و این درست برخلاف احساس ترس است که به انسان دست می دهد وقتی راه و جهت خود را گم کرده باشد. معنای این مطلب آن است که احساس شیرینی که شخص از محیط زندگی خود دارد نه تنها به سبب آشنا بودن با آن بلکه به این دلیل است که تصویری دقیق از آن در ذهن او وجود دارد (Kazemi, 2012, P22). سرزندگی به عنوان یکی از مؤلفه های به زیستی ذهنی در بسیاری از نظام های پژوهشی مطرح می باشد. وقتی فردی کاری را به طور خودجوش انجام می دهد نه تنها احساس خستگی و ناامیدی به او دست نمی دهد، بلکه احساس می کند انرژی و نیروی او افزایش یافته است. به طور کلی حس درونی سرزندگی شاخص معنی دار سلامت ذهنی است. سرزندگی تحصیلی به پاسخ مثبت، سازنده و انطباقی به انواع چالش ها و موانعی که در عرصه ی مداوم و جاری تحصیلی، تجربه می شوند؛ اشاره دارد (Pourabdol & Partners, 2016, P22-38).

شکل (۳): مولفه های مبدل نمودن عینیت به ذهنیت در انسان نسبت به کالبد پیرامون، منبع: نگارندگان

بر اساس نظریه قابلیت محیط، محیط می تواند به عنوان قوانینی از قابلیت ها باشد که شرایط رفتارهای گوناگون و تجربیات زیبایی شناختی را برای بشر فراهم سازد. غایت و نهایت هر معماری، کیفیت بخشی به فضا و ارتقاء زندگی انسان هاست. کیفیات فضایی به طرق مختلف وجود می یابند. خلق امکان، قابلیت بخشی و فرصت آفرینی در محیط های معماری از جمله مواردی هستند که به خلق کیفیات متناسب فضایی منجر خواهند شد. در افراد مختلف، روابط حاصل از ارتباط با مکان های متنوع حس های متفاوت از هم ایجاد می کند. که به ویژگی های فیزیکی، اجتماعی و فرهنگی آن مکان مرتبط است.

بررسی نمونه های موردی

نمونه های موردی یافت شده به منظور درک بیشتر از مبانی نظری و یافته های تحقیق بیان خواهند شد، این نمونه ها بیانگر تعاملات - اجتماعی و برانگیخته نمودن حس مشارکت در فضاهای اردوگاهی دانش آموزی می باشند:

معرفی پروژه مرکز اجتماعات کودکان^۱ (پروژه شهر دوستدار کودک - بم) در این پروژه؛ آنچه که از تاویل الگوها و عناصر کالبدی معماری اقلیم گرم و خشک در طرح تاثیر گذار بوده، بیشتر تاکید بر مفاهیم محتوایی و مجازی مستتر در چنین فضاهایی است تا جنبه های کالبدی و شکلی آنها. بر این اساس ایجاد حس فضائی متأثر از الگوهای معماری سنتی که جوهره اصلی آن و عوامل پویائی تحول چنین فضاهائی بوده، در نظر بوده است. این پروژه با کاربری ویژه، مطابق استانداردهای بین المللی سازمان یونسف طراحی شده است. به منظور اعتلای معیارهای شهر دوستدار کودک این سایت توسط شهرداری شهر به کاربری مذکور بر اساس طرح یونسف ایران برای این محدوده اختصاص یافته است. محور مسیر سبز کودکان Green Root در ارتباط مستقیم با سایت مرکز اجتماعات قرار دارد. این مرکز به علاوه طرح مدرسه و مهد کودک اولیاء و نیز پارک های مرتبط با این محور نقاط تمرکز مرتبط با مسیر سبز کودکان شهر بم را شکل خواهند داد. دیدهای بصری مناسب به ارگ تاریخی شهر و دسترسی های شهری در ارتباط با طرح ویژه یونسف برای این محدوده از ویژگی های مهم سایت به لحاظ کاربری و موقعیت قرارگیری آن در شهر بم است.

¹ Comiunity Center

شکل (۴): پروژه مرکز اجتماعات کودکان در شهر بام

مرکز بین المللی پیشاهنگی هانس اد^۱: این مرکز در نزدیکی شهر قدیمی کلدینگ در کشور دانمارک واقع شده که در سال ۱۹۷۴ سازمان پیشاهنگی داوطلب خرید آن شد و در کمتر از یکسال آن را خریداری کرد (Davachi, 2012). این کمپ در منطقه جنگلی در یک شبه جزیره در خلیج کلدینگ واقع شده که زمان فعالیت آن از ۱۵ آگوست تا اول آوریل می باشد. امکانات آن شامل: اردوگاه جنگلی، سرپناه های گرم و امکانات مدرن جهت برگزاری کلاس های آموزشی و کنفرانس می باشد. در این اردوگاه بخش های مختلفی وجود دارد. خانه های چوبی گیل ول^۲: ۴ عدد خانه به سبک قدیمی با سقفی پوشیده از کاه و ساقه گیاهان در راس شبه جزیره در مجموع با ظرفیت ۹۰ نفر شامل ۲۴ اتاق، ۳ اتاق کنفرانس، ۱۸ دستگاه حمام و توالت. مرکز فعالیت^۳: شامل ساختمان روستایی چوبی با سقف پوشیده از چمن در میانه جنگل در قلب شبه جزیره. سرپناه ها^۴: سرپناه چوبی که تجربه زندگی ابتدایی را برای استفاده کنندگان تداعی می کند، چشم انداز آنها به سمت سد قدیمی و جنگل محلی هانس اد می باشد.

شکل (۵): کمپ های مرکز بین المللی پیشاهنگی هانس اد

¹ Houens Odde International Scout Center

² The Gilwell Cottages

³ Activity Center

⁴ The Shelters

روش پژوهش

ابزار سنجش

تحقیق حاضر با استفاده از نرم افزار آماری SPSS به این تحلیل و بررسی نتایج پرسشنامه پرداخته و کلیه نتایج این پژوهش از نرم افزار SPSS 21 استخراج شده است، و بررسی این نتایج در دو بخش توصیفی و تحلیلی صورت گرفته است. در بخش توصیفی با استفاده از جداول فراوانی اقدام به خلاصه سازی مشاهدات شد.

تنظیم پرسشنامه

پژوهش فوق بر اساس شناخت مولفه های تعاملات اجتماعی در فضاهای مشارکتی همچون اردوگاه های دانش آموزی پرداخته و بر اساس متغیرهای وابسته و مستقل پژوهش به ارائه پرسش نامه می پردازد. تا در نهایت یک تحقیق کمی و پیمایشی با استفاده از نظریات انسان های حاکم در فضا را داشته باشیم.

جامعه آماری

یک جامعه آماری عبارتست از مجموعه ای از افراد یا واحدها که دارای حداقل یک صفت مشترک باشند. معمولاً در هر پژوهش جامعه مورد بررسی یک جامعه آماری است که پژوهشگر مایل است درباره صفت (صفت ها) متغیر واحدهای آن به مطالعه بپردازد. حجم جامعه آماری ۳۶ نفر. بر اساس فرمول کوکران محاسبه شده: حجم نمونه برابر است با: ۳۶ و سطح خطا ۵٪. بنابراین در این پژوهش می بایستی ۳۶ نفر مورد پرسش قرار بگیرند. در واقع جامعه آماری حاضر از بین دانش آموزان ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ سال می باشد.

طیف لیکرت

یکی از رایج ترین مقیاس های اندازه گیری در تحقیقاتی است که بر اساس پرسشنامه انجام می شود. در این مقیاس یا طیف محقق با توجه به موضوع تحقیق خود، تعدادی گویه را در اختیار شرکت کنندگان قرار می دهد تا بر اساس گویه ها و پاسخ های چندگانه، میزان گرایش خود را مشخص کنند (Oppenheim, 1991, P18-63).

طیف لیکرت در این تحقیق بر مبنای ۵ تایی دسته بندی شده و ارزش گذاری آن بر اساس ۱ تا ۵ به ترتیب از خیلی کم تا خیلی زیاد قرار داده شده است.

جدول (۲): ارزش گذاری متغیرها به روش لیکرت

طیف ارزیابی متغیرها	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
وزن طیف و ارزش گذاری آن	۱	۲	۳	۴	۵

متغیرهای پژوهش

جدول (۳): متغیرهای پژوهش

متغیر	نوع بیان
متغیر مستقل	۱. عوامل کالبدی ۲. حس تعلق
متغیر وابسته	تعاملات اجتماعی، مسئولیت پذیری، وحدت

روایی و پایایی پرسش نامه - آلفای کرونباخ

یکی از متداول ترین روش ها جهت بررسی پایایی پرسشنامه ها، تعیین همبستگی درونی سوالات پرسشنامه می باشد که از طریق ضریب آلفای کرونباخ انجام می گیرد. ضریب آلفای کرونباخ^۱ با همابستگی درونی پرسش ها ارتباط تنگاتنگی دارد و مقدار آن از لحاظ نظری بین صفر تا یک است؛ اما قاعده کلی آن است که مقدار آلفای کرونباخ یک مقیاس باید حداقل ۰٫۷ باشد.

¹ Cronbach's alpha

جدول (۴): روایی و پایایی پرسشنامه با استفاده از فرمول کرباخ

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
۰/۷	۰/۷	۳۶

عدد ۰/۷ برای آلفای کرباخ استخراج شده است. بنابراین روایی و پایایی پرسشنامه فوق را می توان استخراج نمود که پرسشنامه حاضر روایی و پایایی دارد.

بحث و یافته های تحقیق

آزمون فریدمن

آزمون فریدمن یک آزمون ناپارامتری است که برای مقایسه سه یا بیش از سه گروه وابسته که حداقل در سطح رتبه ای اندازه گیری می شوند، مورد استفاده قرار می گیرد. آزمون فریدمن برای رده سنی ۱۱ سال بر اساس پاسخ های پرسشنامه ها.

جدول (۶): آزمون فریدمن برای رده سنی ۱۱ سال بر اساس پاسخ های پرسش نامه

	N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum	
q1	12	۳/۳۳۳۳	۱/۳۷۰۶۹	۱/۰۰	۵/۰۰	تعامل نسبی در فضاها وجود دارد
q2	12	۴/۲۵۰۰	۰/۷۵۳۷۸	۳/۰۰	۵/۰۰	
q3	12	۳/۷۵۰۰	۱/۱۳۸۱۸	۱/۰۰	۵/۰۰	
q4	12	۳/۶۶۶۷	۱/۳۰۲۶۸	۱/۰۰	۵/۰۰	مسئولیت پذیری در فضاها ی جمعی اکتسابی است
q5	12	۲/۲۵۰۰	۱/۱۳۸۱۸	۱/۰۰	۵/۰۰	
q6	12	۲/۳۳۳۳	۱/۱۵۴۷۰	۱/۰۰	۵/۰۰	
q7	12	۳/۴۱۶۷	۰/۹۰۰۳۴	۱/۰۰	۴/۰۰	شخص متکی به تصورات ذهنی است
q8	12	۳/۸۳۳۳	۰/۹۳۷۴۴	۲/۰۰	۵/۰۰	
q9	12	۴/۴۱۶۷	۰/۶۶۸۶۵	۳/۰۰	۵/۰۰	
q10	12	۳/۰۰۰۰	۰/۷۳۸۵۵	۲/۰۰	۴/۰۰	وحدت نسبتا با فضاها ی جمعی می تواند شکل تازه ای به خود گیرد
q11	12	۳/۵۰۰۰	۱/۲۴۳۱۶	۱/۰۰	۵/۰۰	
q12	12	۲/۵۰۰۰	۱/۰۸۷۱۱	۱/۰۰	۵/۰۰	
q13	12	۴/۰۸۳۳	۰/۹۰۰۳۴	۲/۰۰	۵/۰۰	ذهنیت انسان مبدل به عینیت شود و ارتقاء روح جمعی شکل گیرد
q14	12	۳/۱۶۶۷	۰/۹۳۷۴۴	۲/۰۰	۵/۰۰	
q15	12	۴/۰۰۰۰	۰/۶۰۳۰۲	۳/۰۰	۵/۰۰	
q16	12	۴/۰۸۳۳	۰/۹۰۰۳۴	۳/۰۰	۵/۰۰	فرهنگ ها نشانه تاثیر متقابل تعاملات هستند
q17	12	۳/۸۳۳۳	۱/۱۹۳۴۲	۱/۰۰	۵/۰۰	
q18	12	۲/۹۱۶۷	۱/۱۶۴۵۰	۱/۰۰	۵/۰۰	
q19	12	۳/۷۵۰۰	۱/۰۵۵۲۹	۲/۰۰	۵/۰۰	رضایت از کالبد برابر است با رضایت ذهنی و عینی انسان
q20	12	۳/۷۵۰۰	۰/۶۲۱۵۸	۳/۰۰	۵/۰۰	
q21	12	۳/۰۸۳۳	۰/۹۹۶۲۰	۱/۰۰	۴/۰۰	
q22	12	۴/۲۵۰۰	۰/۹۶۵۳۱	۲/۰۰	۵/۰۰	سلامت روان درجه بالایی به خود اختصاص داده بنابراین تمام موارد و مولفه ها ختم می شوند به سلامت روان
q23	12	۴/۱۶۶۷	۰/۸۳۴۸۵	۳/۰۰	۵/۰۰	
q24	12	۴/۲۵۰۰	۰/۸۶۶۰۳	۳/۰۰	۵/۰۰	

جدول (۷): رنکینگ سوالات بر اساس میزان پاسخدهی ها

Ranks			
	Mean Rank		Mean Rank
q1	۱۰/۷۵	q13	۱۵/۶۳
q2	۱۷/۱۷	q14	۸/۹۶
q3	۱۳/۷۹	q15	۱۴/۴۶
q4	۱۳/۷۹	q16	۱۶/۱۳
q5	۴/۶۷	q17	۱۴/۷۵
q6	۴/۸۸	q18	۸/۴۲
q7	۱۱/۳۳	q19	۱۲/۹۲
q8	۱۴/۷۱	q20	۱۲/۵۴
q9	۱۸/۳۳	q21	۸/۹۶
q10	۷/۴۲	q22	۱۷/۸۸
q11	۱۲/۷۱	q23	۱۷/۰۴
q12	۶/۳۳	q24	۱۶/۴۶

Test Statistics ^a	
N	۱۲
Chi-Square	۱۰۷/۳۳۲
df	۲۳
Asymp. Sig.	۰/۰۰۰

تعیین معیار

ستون اول نام متغیرها، ستون دوم تعداد مشاهدات، ستون سوم کمترین مقدار و چهارم بیشترین مقدار را نمایش می دهد. Mean میانگین و Std. Deviation انحراف معیار را نمایش می دهد. انحراف از معیار این پژوهش بر اساس پاسخ های جمع آوری شده بین ۱ و ۰/۵ است که این عدد کوچکتر از ۰,۵ نبوده و قابل قبول است و تمامی فرضیات به اثبات رسیده خواهند شد. نتایج و تفسیر

در جدول Ranks میانگین رتبه های هر یک از سوالات را می بینید. جدول Test Statistics محتوی نتیجه اصلی آزمون است. با توجه به خروجی های بالا نتیجه نهایی اینکه سلامت روان تاثیر بسزایی در تعاملات اجتماعی و سلامت جامعه دارد و نیز با توجه به رتبه بندی سوالات ۱۵، ۱۶، ۱۳، ۹ انسان به دنبال کیفیت در فضاهای جمعی است چرا که حس تعلق از کیفیت و تصورات دید انسان نشأت می گیرد.

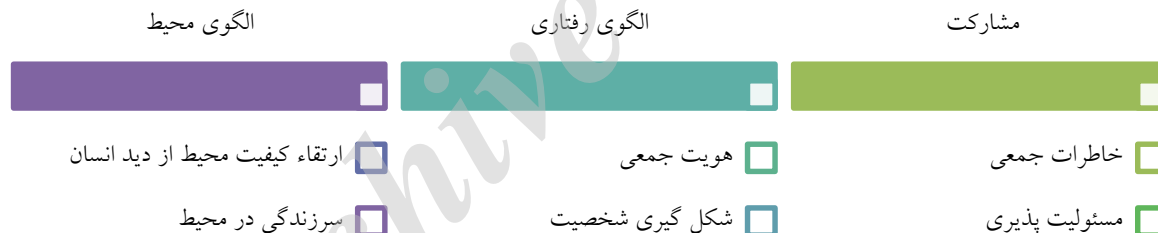
جدول (۸): نتایج حاصله با توجه به فرضیه تحقیق و متغیرها در پرسش نامه

نتایج حاصله	متغیرها	سوال	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
مشارکت نقش مهمی در ایجاد تعامل دارد.	تعامل	q1	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۳۳۳۳	۱/۲۱۸۹۰
		q2	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۹۴۴۴	۱/۱۴۵۰۴
		q3	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۴۴۴۴	۱/۲۲۹۲۷
تاثیری نسبی دارد چرا که مسئولیت پذیری اکتسابی است و جزء شخصیت فرد می باشد.	مسئولیت پذیری	q4	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۷۷۷۸	۱/۱۷۳۷۹
		q5	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۲/۶۲۸۹	۱/۲۲۲۴۷
		q6	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۲/۵۵۵۵۶	۱/۲۹۷۱۳
داشتن هویت در این سوالات درصد بالایی را به خود اختصاص داده و هویت نشانه تعاملات اجتماعی جوامع است.	هویت جمعی	q7	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۶۹۴۴	۱/۱۶۶۶۷
		q8	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۷۵۰۰	۱/۲۵۰۷۱
		q9	۳۶	۲/۰۰	۵/۰۰	۴/۱۳۸۹	۰/۸۳۳۳۳
وحدت جمعی در پی تعاملات اجتماعی است و در این سوالات برابر است با تعامل اجتماعی	وحدت جمعی	q10	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۰۸۳۳	۱/۱۸۰۱۹
		q11	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۶۶۶۷	۱/۳۰۹۳۱
		q12	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۲/۸۸۸۹	۱/۳۴۷۵۴
کیفیت فضا نسبی است چرا که در حیطه زیبایی شناسی و ادراک انسان از هر فضا می باشد.	کیفیت فضا از دید انسان	q13	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۴/۱۱۱۱	۱/۰۶۳۰۹
		q14	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۰۰۰۰	۱/۲۸۷۳۰
		q15	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۷۵۰۰	۱/۱۰۵۱۸

تأثیر بسزایی در تعاملات اجتماعی و نوع ارتباطات انسان ها دارد.	خرده فرهنگ و معیشت	q16	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۵۸۳۳	۱/۲۲۷۶۶
		q17	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۵۸۳۳	۱/۴۲۱۷۷
		q18	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۰۰۰۰	۱/۳۹۳۸۶
رضایت از کالبد اجتماعی و دسترسی به نیازها می تواند تاثیرگذارترین شاخصه در نهایت تعاملات و حس تعلق باشد.	رضایتمندی	q19	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۹۱۶۷	۱/۱۳۰۷۴
		q20	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۶۱۱۱	۰/۹۰۳۲۶
		q21	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۰۰۰۰	۱/۳۳۰۹۵
سلامت روان در گرو تمامی عوامل حس و ذهنی انسان است.	سلامت روان	q22	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۴/۱۳۸۹	۱/۲۴۵۶۳
		q23	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۸۳۳۳	۱/۱۳۳۸۹
		q24	۳۶	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۹۴۴۴	۱/۱۹۳۹۰
Valid N (listwise)		۳۶					

جمع بندی و نتیجه گیری

بنابراین با معماری جمعی می توانیم رویکردهای مشارکتی در معماری تصور می نمایند. تغییر الگوواره های تکنیکی - کاربردی و استفاده از الگوواره های انسانی موجب گردیده تا رویکرد معماری جمعی با استفاده از تلفیق دانش علوم رفتاری با دیگر رویکردهای معماری مشارکتی و استفاده از مفاهیم برنامه دهی معماری بر مبنای روانشناسی محیط، کاربران را با استفاده از فهم صحیح الگوهای رفتاری و نیازها، خواست ها و ارزش هایشان در فرآیند طراحی جمعی دخالت دهد. "معماری جمعی" از لحاظ سطح و نوع مشارکت با "معماری مشارکتی" و "معماری اجتماعی" متفاوت است بطوریکه بیشتر به گونه های مشارکتی تاویلی، ناحیه گرایی و تعاملی می پردازد. این رویکرد بیشتر مبتنی بر باورها، ارزش ها و نیازهای جمعی مشترکی است که از طریق درک الگوهای رفتاری و در یک اجتماعی با ویژگی های معین و با تکیه بر فاکتور "احساس جمعی" تحقق می پذیرد.

شکل (۶): سه مولفه اصلی بدست آمده در راستای معماری جمعی برای ارتقای مشارکت اجتماعی، منبع: نگارندگان

هدف معماری خلق فضاهایی متناسب با شان انسان است. معمار در هر پروژه با شناخت نیازهای مخاطب خود فضایی را طراحی می کند که بتواند علاوه بر برطرف کردن نیازهای روحی و جسمی آنها را به رشد و تعالی برساند. در راستای تحقیق حاضر و اثرگذاری مولفه های کالبدی مشارکت اجتماعی معیارهای فوق بدست آمده اند؛

- معیار اول حس تعلق به مکان دست ساز انسانی: حسی که فرد با ساخت فضا به دست خود بدست آورده و آنرا در وجودش مبدل به تعلق به مکان خواهد نمود و این انگیزه ایی برای ساخت بهتر و مشارکت بیشتر با افراد دیگر است. چنانکه دانش آموزان برای به وجود آوردن کالبدی با مقیاس و ذهنیت خودشان تلاش بیشتر نموده و به تعاملات گروهی مثبت خواهند پرداخت.
- معیار دوم: مبدل نمودن عینیت به ذهنیت در کالبد انسان ساخت: ایجاد فضاهایی برای ساخت محیط توسط دانش آموزان و کشف استعدادها و خودشکوفایی آنان، در واقع ذهن خلاق کودکان می تواند هر آنچه که در رویا و ذهن خود را دارند به عرصه ظهور رسانند.

- معیار سوم: ایجاد سرزندگی در مکان: این معیار خود عامل جذب کودک در فضا می باشد، می توان با استفاده از عناصر طبیعی همچون مصالح بومی، آب، خاک، ایجاد فضاهای متنوع برای ساخت و ساز، ایجاد بازی های متنوع در فضای باز، تنوع عملکردی فضاهای باز و نیمه باز و ...

در نهایت طراحی اردوگاه دانش آموزی باید نکات ذیل را مد نظر قرار داد:

۱. در اردوگاه ها به جهت تامین نیازهای متفاوت استفاده کنندگان که بسته به سن، شرایط و هدف برگزاری اردو متفاوت است باید فضاهایی متفاوت طراحی شود این فضاها مقاصد خاصی را دنبال می کنند در نتیجه هر یک نه تنها از حیث نام بلکه در نوع امکانات، فرم معماری و ... (مانند مرکز بین المللی پیشاهنگی هانس اد)

۲. در یک مجموعه هماهنگی همه اجزا با یکدیگر از ارکان اصلی طرح می باشد که نبود این هماهنگی باعث از هم گسیختگی و نداشتن انسجام و در نتیجه دنبال نکردن هدف اردو می شود برای مثال در یک پارک جنگلی صندلی فلزی و یک پارک بازی با اسباب بازی های موجود در پارک نوعی عدم هماهنگی را ایجاد می کنند که باعث انتقال حس ناخوشایند در افراد می شود.

۳. ایجاد فضاهایی که نمایانگر شاخصه محیط است نوعی آموزش محسوب می شود و باید محیط اردوگاه مناسب محیط اطراف آن بدون تغییر طراحی شود تا علاوه بر کمک به محیط پیرامون شاخصه ای برای معرفی منطقه و آشنایی افراد نیز باشد.

۴. استفاده از فضای باز در کنار فضاهای بسته نکته ای مثبت و حائز اهمیت است که باید در طراحی در نظر گرفته شود و علاوه بر ایجاد تنوع موجب افزایش روحیه و بالابردن سرزندگی در اردوگاه می شود.

در نهایت توصیه می شود که؛ رابطه بین دانش آموز و محیط توسط خود فرد و اجتماع دانش آموزی شکل خواهد گرفت، این رابطه با توجه به موارد ذیل مستحکم خواهد شد:

- اجازه دهید دانش آموزان در محیط های اردو خود تصمیم بگیرند که کاستی های محیط را بر طرف کنند.
- ایجاد حس تعلق به مکان یا فضایی مانند خانه که در آن احساس صمیمت کنند.
- ایجاد رابطه های جدید و گروه های ساخت و ساز مشارکتی در محوطه اردو.
- همکاری بین افراد در حیطه ارتقاء محیط برای خاطره انگیزی در کالبد.

References

1. Baset Ghoreyshi Minaabad, M. & Mirvase.T. (2011). Roles camp in enriching students' leisure time (Case Study: High School Students in District 2 of Rasht). Geospatial Survey (Human Studies). Sixth year.No.16.99-114.[Persian]
2. Davachi, P. (2011). Ashouradeh Student Campus.M.S.Thesis, Unpublished, Faculty of Architecture&Civil Engineering.Architectural Engineering. Islamic Azad University.Qazvin Branch. [Persian]
3. Eslami, Gh. (2012).An analytical approach to the quality of contemporary residential environment. Tehran: Journal of Hoviatshahr. Sixth year, 49. [Persian]
4. Farahpour Bakhtiari, H. (2009). Third child mill garden. M.S. Unpublished. Landscape Architecture. University of Shahid Beheshti.80. [Persian]
5. Frankish C. J, Kwan B, A. Ratner P, Higgins J, Larsen c. (2005), Challenges of citizen participation in regional health authorities. Social Science & Medicine, 54: 1471-1480.
6. Heydarian Dehkordi& Partners. (2014). The Effect of Outdoor Camp Students on Increasing Social Interactions of Students. First National Conference on Urbanism, Urban Management and Sustainable Development.Tehran: University of Tehran. [Persian]

7. Kamelnia, H.Haghir, S. (2009). Design patterns for green spaces in a child friendly city (Case Study: Child friendly city of Bam). Scientific Journal of Bagh-E-Nazar.Vol, 6.No, 12.77-88. [Persian]
8. Kazemi, M & Partners. (2011). The Effect of Mentally View of Tourists on Perceived Value of Coastal Cities of the Caspian Sea, with an emphasis on the role of the quality of perceived factors. Planning Research Journal.Vol, 2.No, 6.19-34. [Persian]
9. Lang, J. (2004). Creation of architectural theories: The role of behavioral science in environmental design. (Eynifar, A.).Tehran. University of Tehran. [Persian]
10. Norberg Schultz, K. (2009). The role of behavioral science in environmental design.(Shirazi,M.).Tehran.Rokhdad no Publishing.30. [Persian]
11. Oppenheim, A. (1990). Questionnaire design and assessment of attitudes. (Karimnia. M).Mashhad.Astan Ghodse Razavi publishing.P18-63. [Persian]
12. Pourabdol& Partners. (2016). 122-126. [Persian]
13. Pourabdol, S.Sobhi Gharamaleki, N &Abbasi, M. (2015).Comparison of academic proclivity and academic vitality in students with and without specific learning disorder. Journal of Learning Disabilities.No, 4. 22-38. [Persian]
14. Sarokhani, B. (1991). Revenue on the Encyclopedia of Social Sciences.Tehran.Keyhan publishing.858. [Persian]
15. Shiani, M. (2003). Child Social Participation. Social welfare scientific and research journal.Vol, 2.No, 7. 15-29. [Persian]
16. Vahida, F.Niazi, M. (2004). The Relationship between Family Structure and Social Participation in Kashan. Social Science Letter.No, 23.119. [Persian]

Archive of SID